

Asia: VN/1393/2020

Työryhmän mietintö lähestymiskiellon tehostamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lähisuhdeväkivallan riskinarviointi

-

2. Lähestymiskiellon määräämisen edellytykset

Ehdotuksessa laajennettua lähestymiskielloa koskevassa ratkaisussa määrättäisiin alue, jolla lähestymiskielloon määrätyn oleskelu on kielletty. Alueen määrääminen nykyisillä tietojärjestelmillä on vaikeaa, sillä uuteen AIPA-järjestelmäänkään ei ole tulossa karttapohjaa, johon tuomioistuin voisi piirtää tällaisen alueen. Sanallinen kuvaus on aina tulkinnanvarainen sekä täytäntöönpanolle, valvottavalle että suojeltavalle. Optimaalisessa tilanteessa tuomiolauselma sisältäisi paitsi kartan myös karttakoordinaatit, joiden avulla alue on määriteltävissä täytäntöönpanojärjestelmään. Kielletty alue ei voi tietoteknisistä rajoituksista johtuen olla kovin monimutkainen; se on oltava joko ympyrän, nelikulmion tai monikulmion muotoinen. Alueen keskipiste tai alueen rajat voidaan määritellä myös katuosoiteilla. Karttaominaisuutta tarvittaisiin jo nyt tehostettuun matkustuskieltoon määrättäessä. Jatkovalmistelussa tulisi harkita määrärahan osoittamista tuomioistuimien tietojärjestelmiin toiminnallisuuksiin, joiden avulla kielletty alue voitaisiin määrätä yksiselitteisesti.

Yksi ratkaisuvaihtoehto voisi olla antaa tuomioistuimille rajattu käyttöoikeus sähköiseen valvontajärjestelmään merkitän kielletyt alueet järjestelmän sisältämään karttajärjestelmään ja tulostamalla kartta osaksi tuomiota.

3. Väliaikaisen lähestymiskiellon määrääminen viran puolesta

-

4. Turvallisuutta parantavat toimenpiteet lähestymiskiellon määrittämisen yhteydessä

-

5. Väkivallan uhrien ja tekijöiden ohjaaminen palveluihin

-

6. Oikeudellinen apu

-

7. Oikeudenkäyntimaksu

-

8. Lasten asema

-

9. Lähestymiskiellon valvonta

Ehdotuksen mukaan lähestymiskiellon sähköinen valvonta voitaisiin teknisesti toteuttaa käyttämällä GPS/GNSS-paikannustekniikkaa. Tämä satelliittipaikannukseen perustuva menetelmä ei useinkaan riitä eikä sitä käytetä yksinomaisesti missään sähköisessä valvonnassa. Mikäli satelliittipaikannusta ei ole saatavissa, valvottavaa pyritään paikantamaan matkapuhelinverkon (3G, 4G) solupaikannuksella. Jos tätäkään ei ole käytettävissä, voidaan käyttää julkisia Wi-Fi -hotspotteja (joiden sijainti tunnetaan). Tämäkään ei riitä sisätiloissa tai jos tarvitaan tarkempaa paikannustietoa esim. kerrostalossa (missä kerroksessa tai asunnossa valvottava sijaitsee). Tällöin voidaan käyttää RF- tai BLE-tekniikkaan perustuvaa sisätilavalvontaa. Sisätilavalvonnan käyttö edellyttää sitä, että täytäntöönpanoa hoitava virkamies saa asentaa valvontalaitteet valvottavan asuntoon. Mikäli laajennettua lähestymiskielloa halutaan valvoa tehokkaasti, lainsäädännön olisi mahdollistettava kaikkien edellä mainittujen valvontatekniikoiden käyttäminen.

Lähestymiskiellon valvonta ei muualla perustu pelkästään kielletyn alueen määrittämiseen. Tämähän tarkoittaisi suojeltavalle käytännössä kotiarestia; alueen ulkopuolella liikkuaessaan hän ei olisi suojelun piirissä. Tämän vuoksi valvontajärjestelmät on rakennettu siten, että valvottavan ja suojattavan hallussa olevat paikannuslaitteet on paritettu, ja niiden välistä etäisyyttä seurataan automaattisesti, sijaitsevat ne missä tahansa. Valvontajärjestelmä hälyttää, jos laitteiden välinen etäisyys alittaa järjestelmään määritetyn rajan.

Lähestymiskiellon valvontaan käytetään valvontajärjestelmää. Valvottavan nilkkaan asennetaan tunnistuslaite (tagi), joka on kevyt, huomaamaton, ei allergisoiva, vedenkestävä ja huoltovapaa. Tunnistuslaite paritetaan valvottavan haltuun annettavan paikannuslaitteen kanssa. Paikannuslaitteeseen voidaan olla puheyhteydessä valvomosta ja siihen voi lähettää viestejä. Suojeltavan haltuun annetaan toinen paikannuslaite (älypuhelin), jota voidaan paikantaa samoilla tekniikoilla. Suojeltava voi laitteen avulla lähettää viestejä ja puhua valvomon kanssa. Laitteesta suojeltava näkee reaaliaikaisesti sekä oman että valvottavan sijainnit kartalla. Järjestelmä tarkkailee siis sitä, että valvottava ei paikannu kielletyille alueille eikä lähesty niitä eikä muuallakaan lähelle

suojeltavaa. Järjestelmä sisältää muutoin samat hälytykset kuin muutkin sähköiset valvontaohjelmat; mm. laitteiden manipulointi tai rikkominen, paikannuksen puuttuminen ja akun loppuminen. Jatkovalmisteluun voin tarvittaessa järjestää esittelytilaisuuden lähestymiskieltojen teknisestä valvonnasta Rikosseuraamuslaitoksen käyttöön tulevalla sähköisellä valvontajärjestelmällä.

10. Lähestymiskiellon rikkominen

-

11. Ehdotuksen vaikutukset

Valvontalaitetekustannukset eivät ole niin suuret kuin ehdotuksessa kerrotaan. Yksi valvontalaitesetti (panta, valvottavan paikannuslaite ja suojeltavan paikannuslaite) maksaa hinnaston mukaan 75 euroa kuukaudessa. Jos valvottavia olisi 50, vuosikustannus laitteista olisi $75 \times 50 \times 12 = 45\,000$ euroa.

12. Muuta

-

Hovila Sirpa
Oikeusrekisterikeskus

Isola Pekka
Oikeusrekisterikeskus - Järjestelmäpalvelut